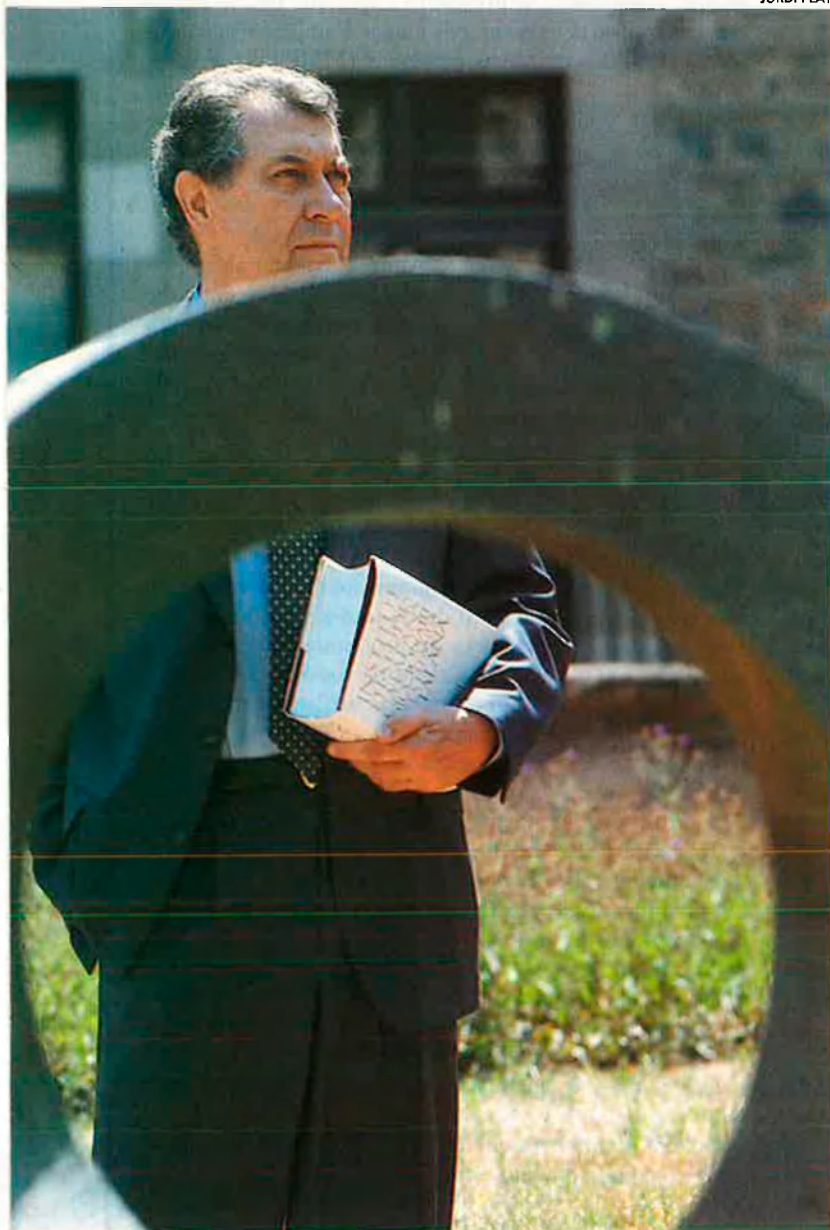

"El PP balear és diferent del català"

Manuel Castellet, reelegit president de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), parla del dictamen del Consell Valencià de Cultura sobre la llengua, del paper que han adoptat els polítics sobre la unitat del català i de les polèmiques que envolten el diccionari del IEC.

JORDI PLAY

Manuel Castellet, amb el diccionari del IEC. "L'Institut té previst per l'any 2010 treure un diccionari nou fet amb metodologia nova", anuncia.

Senyor Castellet, vostè que és catedràtic de Geometria, m'ho sabrà dir: intentar solucionar el problema de la llengua a València és cercar la quadratura del cercle?

—Gairebé. Jo entenc que el problema de la llengua a València és un problema polític, no és un problema acadèmic o científic. Perquè, de fet, tothom que escriu la llengua a València l'escriu correctament. En aquest sentit, entenc que el dictamen encarregat al Consell Valencià de Cultura (CVC) era polític i la prova és que els membres del CVC no han votat com a membres individuals sinó en blocs com a persones designades pels partits polítics.

—Què li sembla el dictamen del CVC?

—Des d'aquesta òptica política, no em sembla dolent. Però és un tipus de dictamen per passar de llarg del problema. No el resol. Analitzem-lo punt per punt. Quan parla de la llengua, podem interpretar que diu que el català i el valencià és el mateix, però qui vulgui, segurament, també podrà fer la interpretació a l'inrevés. De totes formes, jo crec que majoritàriament la lectura que es fa és que, amb un circumloqui molt complicat, es reconeix la unitat de la llengua. Un altre és el punt que parla de la normativa de la qual es parteix. Aquest és molt delicat. Jo crec que les normes de Castelló de 1932, fins i tot un secessionista les reconeix. Però l'expressió que ve després en el dictamen quan parla d'evolució posterior i de l'ús que n'han fet els escriptors, és molt poc clara. Nosaltres podem interpretar que parla de la doctrina de Carles Salvador i de Sanchis Guarnier... Però algú pot fer una lectura molt més restrictiva.

—Vol dir que poden interpretar també que la continuació de les Normes l'ha feta Xavier Casp?

—Sí, sí. Ell pot dir que és això el que ell fa. Per això, aquest punt el trobo més perillós. I un tercer punt és la creació d'un ens de referència normativa. Aquí hi ha la mare dels ous, perquè això haurà d'anar a les Corts i allà s'haurà de preparar una llei. Llavors, tot el que ara sembla que s'ha superat, tornarà a sortir a la discussió i es tornarà a parlar la composició d'aquest ens. Nosaltres, des del IEC, sempre hem defensat que ha d'haver-hi un únic organisme normatiu sobre la llengua. I l'única institució amb competència normativa

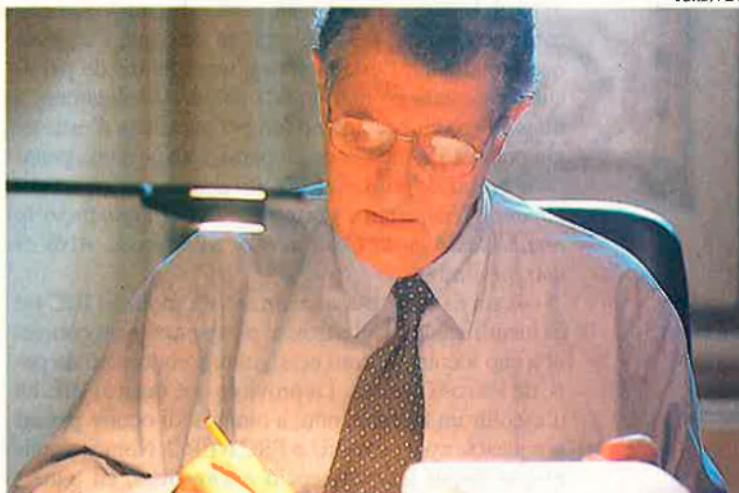
ha de ser el IEC per tradició, acceptació en tot el món acadèmic internacional i perquè el Reial Decret del 1976 estableix que té competència sobre totes les terres "de llengua i cultura catalanes". Això no exclou que a cada comunitat hi hagi un ens que sigui la referència normativa o l'ens assessor de l'administració en matèria lingüística.

—*El dia de la seva reelecció vostè va dir que el IEC pot necessitar unes determinades reformes, segons com evolucioni el tema de la llengua a València. En quin sentit cal reformar-lo?*

—No ho sé en aquest moment. Crec que, en funció de les característiques que tingui aquest ens de referència normativa del País Valencià, el IEC s'ha de plantejar quina forma de comunicació fluida pot establir-hi, però no només això. De fet, a les Illes ja hi ha un ens que fa aquesta funció, que és la Universitat de les Illes Balears, i ja tenim una forma de comunicar-nos amb ells. Però l'Institut s'ha de replantejar encara més coses en el camp de la llengua. Potser ens hem de replantejar si cal ampliar la secció filològica, que actua com a nucli central del que és l'acadèmia de la llengua, perquè hi tinguin representació tots els territoris i també els lingüistes i filòlegs per un costat, i els escriptors, per un altre; i perquè hi hagi, per exemple, representació de filòlegs de romanística o helenística a més de filologia catalana.

—*Parlem de llengua: la seu del IEC és a la Casa de Convalescència, això té a veure amb l'estat de salut del català?*

—Jo crec que encara sí, i m'agradaria, un dia, poder dir que no. Tots volem que el català visqui en una millor situació, tant des d'un punt de vista acadèmic com des d'un punt de vista d'ús social de la llengua. De totes formes, hem de ser conscients que, si mirem la història recent del català, Déu n'hi do com estem de bé. I no vull que aquesta frase s'interpreti com triomfalista. Quan dic Déu n'hi do, vull dir que la gent que no ho ha viscut es fa creus de pensar com de malament va estar el català en temps de la dictadura. El català durant la dictadura va passar una malaltia gravíssima, i a més hi havia gent que no volia que es curés. Tots els esforços que s'han fet des del 1976, i els que ja s'havien fet al final de la dictadura, eren per salvar una persona que estava a punt de morir. Per tant, sí que crec que el català està en un estat de convalescència. I per això són tan importants totes les mesures que es prenen per protegir-lo i per estimular-ne l'ús. Quan una persona ha estat molt greu no se la pot deixar que evolucioni per ella sola. Se l'ha de cuidar. Les mesures en aquest sentit tenen molt ressò perquè són noves però totes les llengües tenen mesures de protecció i d'estímul en els

“Sento discrepar del PSC però crec que s'equivoquen totalment: l'establiment d'uns mínims de pel·lícules en català no treu drets a ningú. Jo entenc que ho fan per qüestions d'estratègia política i d'interessos de partit.”

seus països però formen part del funcionament del país i ningú no s'adona que hi són. El castellà té unes mesures de protecció brutals.

—*Vaig llegir fa poc una entrevista amb un membre de la Real Academia Espanola i es mostrava preocupadíssim perquè uns anuncis d'una marca de tabac espanyola feien jocs de paraules en anglès i no en castellà. Què preocupa el president del IEC?*

—A mi m'agradaria que un dia poguérem fer la vida en català sense haver-nos de preocupar de les altres llengües. Que la nostra llengua estigués en una situació prou sòlida i forta perquè no tinguéssim cap escrúpols a incorporar-hi una expressió castellana o francesa. Ara, si joestic parlant català i em surt dir una paraula en anglès, no en tinc cap escrúpols perquè això no em destruirà la llengua. En canvi, si ho he de fer en castellà, en tinc més escrúpols perquè la pressió ha estat més forta

i m'he de protegir més. Per tant, jo crec que l'ideal és arribar a això: a un estat en què es respectin les altres llengües, les puguis apreciar i fins i tot estimar-les. Però partint del fet que la llengua està en un estat de salut prou consolidat per no haver de témer res.

—*Abans, quan deia que algunes mesures aixequen polèmica, suposo que es referia a la Llei de Política Lingüística, què n'opina?*

—A mi, particularment, m'hagués agradat que anés més lluny. D'altra banda, si és el que ha aprovat el Parlament de Catalunya, doncs l'accepto. No la valoro negativament. Segurament, igual que a mi m'hagués agradat que anés més enllà, per uns altres sectors això hauria suposat que anava massa enllà. I per això s'ha arribat al compromís que s'ha arribat. Ara, jo entenc que una vegada aprovada la llei, el govern el que ha de fer és decretar per poder aplicar-la. Per exemple, en el

El president del IEC creu que el català encara és en període de convalescència:

“Quan una persona ha estat molt greu no se la pot deixar que evolucioni per ella mateixa”.

tema del doblatge en català, sento discrepar radicalment de l'actitud del PSC perquè crec que s'equivoquen totalment: l'establiment d'uns mínims de pel·lícules en català no treu drets a ningú. Absolutament a ningú. Però entenc que ho fan per qüestions d'estratègia política i d'interessos de partit, i això és una pena.

—*Parlant de partits, el IEC ha aconseguit que ajuntament, Generalitat i govern de l'estat cofinancin la rehabilitació de la Casa de Convalescència. Això és una proesa?*

—A mi és una cosa que em satisfà molt. El IEC no és identificable a cap partit, ni a cap moviment concret ni a cap ideologia, com no sigui una concepció de país, de Països Catalans. La prova és que quan el IEC ha d'escollir un membre nou, a ningú se li ocorre pensar si aquest senyor vota CiU o PSC o ERC. Només es mira que tingui una concepció nacionalista, en aquest sentit ampli. Hi havia hagut sectors que, per les raons que sigui, havien volgut una mica assimilar la ideologia del IEC a la d'un determinat partit polític nacionalista, pel fet que la major part de les subvencions que rep el IEC provenen de la Generalitat de Catalunya. Però això no és així. En aquest sentit, el IEC és tan respectuós amb el govern de Catalunya, ara que hi ha CiU, com ho serà quan governi un altre partit. I igual de respectuós amb el govern del País Valencià. Una altra cosa és que tingui més o menys afinitats. L'acord per la restauració és una prova que mostra que estem per sobre de l'òrbita dels partits.

—*Quan vingué la ministra de Cultura, Esperanza Aguirre, declarà que el que deia el IEC anava a missa. Una ministra del PP no té cap influència sobre el PP de València?*

—Em dóna la sensació que de partits populars a Espanya n'hi ha més d'un. O que, segons com, actuen amb estratègies diferents. És veritat que la ministra va dir aquí que respectava l'exigència i el rigor del IEC en totes les seves competències, inclosa la llengua. Per tant, si nosaltres afirmem clarament la unitat de la llengua vol dir que ella no qüestiona aquest tema. El que passa és que una cosa és el que diu i una altra cosa l'estratègia quotidiana del PP. El PP a les Illes és molt diferent del PP d'aquí de Catalunya, perquè jo diria que, fins i tot una part dels sectors nacionalistes de les Illes estan dintre del PP, allà. Això a Catalunya no passa. I el PP del País Valencià potser és una altra cosa perquè agrupa sectors que potser són més afins a la dreta més dreta. Dins del mateix PP segurament hi ha gent afí a Unió Valenciana.

—*Què li sembla l'actitud de CiU en aquest sentit? Ha fet prou per garantir la unitat de la llengua?*

—Aquest és un tema que difícilment puc contestar perquè no el conec prou. Em consta que el govern de

CiU ha fet gestions directes amb el president del govern, José María Aznar, perquè es pogués garantir la unitat de la llengua. També em consta que, directament o mitjançant intermediaris, hi ha hagut contactes amb la Generalitat Valenciana o el govern del PP a València, perquè aquest procés acabi d'una forma satisfactòria. Jo no sóc polític i em costa posar-me en la seva pell, però em fa la sensació que els polítics podrien fer més. I, a les seves mans, tenen mitjans i arguments i armes que no tenen per què reduir-se a l'àmbit de la llengua. Hi ha aspectes econòmics, industrials, etc. que es poden utilitzar per obtenir resultats en el camp de la llengua. I no és una crítica exclusiva a CiU. Tots els partits haurien pogut fer més, i sobretot els que són al govern. Bona part del que ara s'ha produït en el País Valencià, si fa uns tres o quatre anys hi hagués hagut una acció decidida per part del govern valencià, podríem estar millor que no estem ara.

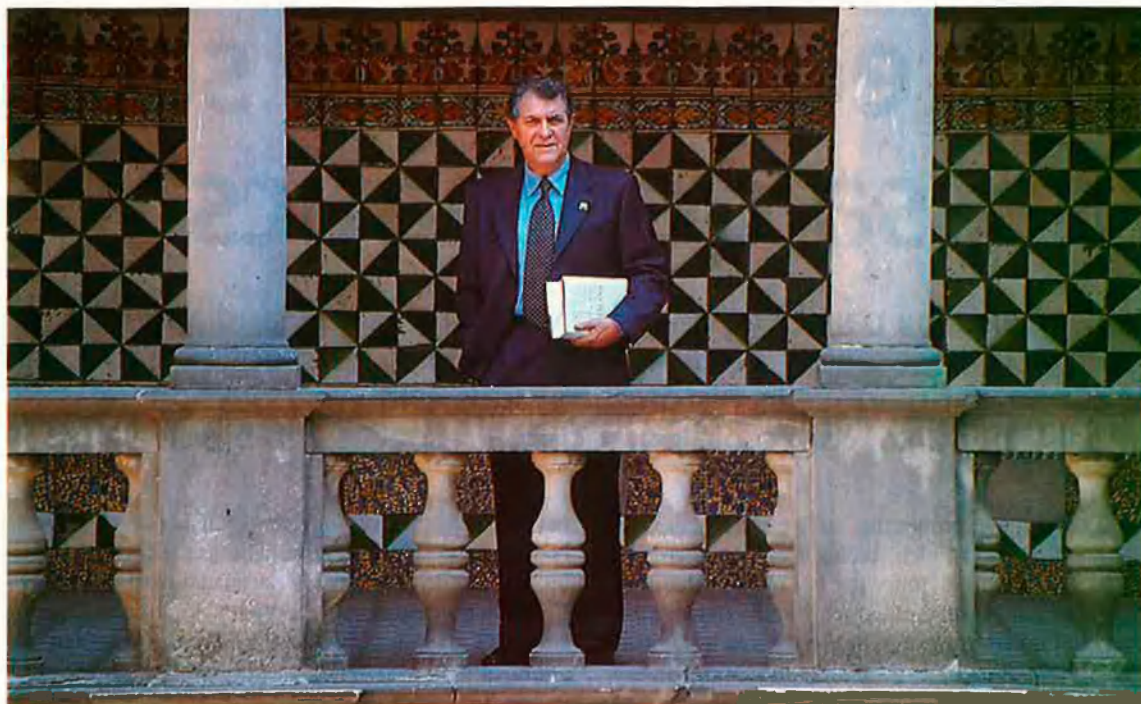
—*Com han patit les crítiques al diccionari del IEC?*

—Una cosa són les crítiques al diccionari i una altra cosa és l'escenificació, la posada en escena. Són dues coses diferents. Aquí el que és important i potser no es va donar a conèixer prou be és com es va elaborar aquest diccionari. Aquest diccionari es va decidir elaborar-lo l'any 1991 o 1992 amb la voluntat que sortís al carrer l'any 1995. Per què? Perquè es creia que el IEC havia d'actuar com a acadèmia de la llengua i produir alguna cosa normativa. Aleshores es va voler partir voluntàriament del Diccionari Fabra, perquè era la tradició lexicogràfica de l'Institut, tot i que després havien aparegut altres diccionaris que es van tenir en consideració també per elaborar el del IEC. A partir del Fabra es van incorporar en el diccionari tots els altres diccionaris que hi havia en el mercat en aquell moment.

La secció filològica va establir una sèrie de criteris lexicogràfics del que havia de ser un diccionari normatiu, però tots aquests criteris no es podien aplicar en el termini de tres anys perquè no hi havia prou temps. Aleshores, es va decidir que uns criteris es deixarien per una segona edició, i uns altres s'incorporarien ja en aquella. Ho dic perquè alguna de les crítiques són raonables, però ja sabem que passarien: per exemple, que les accepcions en el diccionari del IEC no van numerades. No van numerades perquè això ho vam deixar per a una segona edició, perquè numerar les accepcions podia implicar endarrerir el diccionari vuit o nou mesos. I es va optar per no fer-ho. Hi ha coses que estaven controlades i la mateixa gent que va fer el diccionari, l'any següent es va posar a fer una revisió per fer la segona edició, que ha d'estar l'any 2001 i que esperem que superi totes les mancances que aquest presenta. Hi ha una altra sèrie de crítiques que són pura-

"No es va fer un buidatge sistemàtic ni del Diccionari d'Alcover-Moll ni del 'Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana' de Coromines perquè això desbordava la feina."

JORDI PLAY

Castellet es declara molt "satisfet" d'haver aconseguit que govern central, autonòmic i local cofinancin la rehabilitació de la seu del IEC. "L'acord per la restauració és una prova que mostrea que estem per sobre de l'òrbita dels partits."

ment conjunturals, pròpies de qualsevol primera edició d'un diccionari. En la primera edició sempre hi ha errades, hi ha incongruències. Si hom agafa qualsevol diccionari dels reconeguts com el Robert, el Webster, i les busca, també les troba. Però, és clar, les has de buscar. Ara, l'usuari normal, i també el bastant professional, pràcticament no troba d'errades d'aquestes, perquè la probabilitat que, buscant una paraula, encertis una errada és molt petita.

—Han dit vostès que faran una lectura asistemàtica de l'Alcover-Moll. Això vol dir que no s'havia fet abans i que, a més, ara no se'n podrà fer una de sistemàtica?

—Quan es va fer la primera edició del diccionari es va partir del Fabra i es van agafar tots aquells diccionaris que contenien un 25% més d'informació nova que el Fabra i es van buidar sistemàticament. Però no es va fer un buidatge sistemàtic ni de l'Alcover-Moll

ni del *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* de Coromines, perquè es va considerar que això desbordava la feina. I també perquè són diccionaris amb una altra finalitat: no són diccionaris normatius generals de la llengua. Ara, durant aquest procés tenim en compte l'Alcover-Moll i el Coromines. I es parteix d'una cosa mitjanament nova que ara es té, que és el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana de l'Institut, que té cinquanta-dos milions i escaig de paraules, i s'incorporen els criteris lexicogràfics que no s'havien tingut en compte, corregint les errades i les incongruències que pugui haver-hi. L'Institut té previst per l'any 2010 treure un diccionari nou fet amb metodologia nova, a partir d'aquest corpus textual i d'un diccionari descriptiu que també s'ha de fer.

Àlex Milian

	<p>EDICIONS 62</p> <p>◀ Josep Benet <i>La mort del president Companys</i></p> <p>EL LLIBRE DEFINITIU SOBRE LLUÍS COMPANYS</p>		<p>EMPÚRIES</p> <p>◀ Miquel Bauçà <i>El canvi</i></p> <p>EL LLIBRE MÉS ESPERAT DE LA LITERATURA CATALANA DELS ÚLTIMS ANYS</p>
--	---	--	---